

רד"ק בראשית פרק יב פסוק יב

ולא סמך על הבטחת האל שהבטיחו, כי אמר שמא יגרום החטא וכן פחד יעקב אבינו אחר הבטחת האל וכן ראוי לכל צדיק שלא יסמוך במקום סכנה על הנס וישמור עצמו בכל תחבולה אשר יוכל, ועל זה אמר שלמה אשרי אדם מפחד תמיד (משלי כ"ח) וכן אחז"ל (תענית ט') מניין שאין סומכים על הנס שנאמר לא תנסו את ה' אלהיכם (דברים ו') וכן ראינו שמואל הנביא כשהלך בשליחות האל ופחד משאול, ואמר "ושמע שאול והרגוני" (שמואל א' ט"ז) וגם האל שבח פחדו ולא אמר לו אל תפחד כי לא יהרגך, אבל אמר לו "עגלת בקר תקח בידך" והודה לו כי טובה היתה מחשבתו שהיה מפחד, וכן ראוי לכל צדיק שיעשה כן ולא יבטח על הנס:

רד"ק בראשית פרק כח פסוק כ

(כ) וידר נדר - נדר הנדר על תנאי, ולא היה התנאי לפי שהיה לבו נוקפו בהבטחה שהבטיחו האל, כי ידע שהאל יקיים לו הבטחתו, אלא לא היה התנאי אלא מפחדו שמא יגרום החטא, ולא יהיה ההבטחה קיימת, ולא ישוב אל בית אביו ולא יוכל לעשות מה שנדר:

רד"ק בראשית פרק לב פסוק ד

(ד) וישלח יעקב מלאכים - אף על פי שהבטיחו האל כמה פעמים היה מפחד מאחיו, כי בכעס היה עמו כשנפרד ממנו והיה מפחד ממנו שמא יגרום החטא כמו שכתבנו בראש פ' ויצא

ירמיהו פרק כח

(ז) אֶחָד־שָׁמַע־נָא הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹבֵר בְּאָזְנֶיךָ וּבְאָזְנֵי כָל־הָעָם:
(ח) הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר הָיוּ לִפְנֵי וּלְפָנֶיךָ מִן־הָעוֹלָם וַיִּנְבְּאוּ אֶל־אַרְצוֹת רַבּוֹת וְעַל־מַמְלָכוֹת גְּדִלוֹת לְמַלְחָמָה וּלְרָעָה וּלְדָבָר:
(ט) הַנְּבִיא אֲשֶׁר יִנְבֵּא לְשָׁלוֹם בְּבֹא דְבַר הַנְּבִיא וַיִּדַּע הַנְּבִיא אֲשֶׁר־שָׁלַחוּ יִקְוֶה בְּאַמֻּת:

אברבנאל ירמיהו פרק כח

(ז) אך שמע נא לא תחשוב שבעבור שאני מנבא רעות ואתה מנבא טובות יאמנו דברך ולא יאמנו דברי אין האמונה נתלית בדברים כי אם במציאות כי מה שיצא לפועל יודע שהוא אמת ומה שלא יהיה במציאות יודע שיהיה שקר

רמב"ן בראשית פרק טו פסוק ז

ואינו כשאלת "מה אות" (מ"ב כ ח), וגם הקדוש ברוך הוא לא עשה עמו כשאר האותות להראות לו אות או מופת בדבר נפלא, אבל בקש אברהם שידע ידיעה אמיתית שיירשנה ולא יגרום חטאו או חטא זרעו למנעה מהם, או שמא יעשו הכנענים תשובה ויקיים בהם רגע אדבר על גוי ועל ממלכה לנתוש ולנתוך להאביד ושב הגוי ההוא מרעתו ונחמתי על הרעה (ירמיה יח ז). והקדוש ברוך הוא כרת עמו ברית שיירשנה על כל פנים:

רד"ק בראשית פרק כב פסוק טז

(טז) ויאמר בי נשבעתי - הוסיף לו בברכה הזאת השבועה והשבועה כמו אם אמר חי אני כלומר בעצמי נשבעתי שאני חי וקיים לעולם כן תהיה שבועתי קיימת, ואף על פי שדברו לבד קיים הוסיף בשבועה, שאע"פ שיחטאו בניו לא ישבתו מהיות גוי גדול לפניו

אבן עזרא בראשית פרק לב פסוק ט

ואם השם אמר לו והיה זרעך כעפר הארץ (ברא' כח, יד), לא ידע אם על אלה או על אחרים. כי הנה יוסף כאשר נמכר היה יעקב חי, והוא לא ידע, כי אין הנביא יודע הנסתר, אם לא יגלה לו השם. ואלישע אמר וד' העלים ממני (מ"ב ד, כז). גם זאת תשובה לשואלים איך פחד יעקב והשם הבטיחו, והוא אומר והיה עמך (ברא' לא, ג), גם זה פי' ואיטיבה עמך, שיתכן שימלט הוא לבדו.

רד"ק בראשית פרק כה פסוק כג

ורב יעבוד צעיר - לא זכר עמהם מלת את שהיא מורה על הפעול. והנה הדבר מסופק ולא באר מי יעבוד את חבירו, הרב את הצעיר או הצעיר את הרב....לפי שפעמים יעבוד רב את הצעיר, כמו שהיה בימי דוד ופעמים יעבוד הצעיר את הרב כמו שהוא היום

אברבנאל בראשית פרק לב

(ח) ויירא יעקב מאד ויצר לו וגו' עד ויצא את הראשון כי יפגשך וגו'. פחד יעקב ויראתו מעשו לא היה מחולשת אמונתו ובטחונו ביעודיו כי באמת לבו בטוח ב"י אבל היה פחדו כדרך הגבור האמתי שבהכנסו למלחמה יפחד מהמות וירגיש בסכנה אבל מפני המעלה יבזה החיים ויבחר המות היפה וכמו שזכר הפלוסוף בספר המדות ומי שיכנס למלחמה לחשבו שלא ימות לא יקרא גבור כמו מי שיתן צדקה להבזות הממון בעיניו לא יקרא נדיב כי לא עשה זה לטוב בחירתו אלא מפני היותו מבזה את הממון ולכן ראוי לגבור שיתעצב מן המות ועכ"ל יבחר בה מצד המעלה ולנדיב שיאהב הממון אבל יתנהג מצד המעלה. וכן היה ענין יעקב כי אם היה בלתי ירא ולא מפחד מעשו שיהרגהו ויהרוג את נשיו ובניו הנה בלכתו אליו לא היה מורה על בטחונו בשם ית' וביעודיו כי יהיה הולך אליו לחשבו שיתנהג עמו כאח. אבל עתה ששער בשנאתו אותו וידע זה בבירור עד שהכח החיוני אשר ליעקב התפעל מזה כי ראה ופחד ועכ"ל שכלו המנהיג את הכח המתעורר אשר לו כמו שראוי לבעל המעלה גער בו על פחדו והתאמץ והלך לקראת אחיו זה באמת הראוי להקרא מאמין בנבואתו ובטוח ביעוד אלהיו....הנה א"כ פחד יעקב היה מהכרח החומר ובטחונו היה מפאת שכלו כי

אברבנאל בראשית פרק כח

ואמנם אמרו בנדרו אם יהיה אלדים עמדי אפשר לומר שיעקב להיות זאת התחלת נבואתו נסתפק אם היה ענינו חלום נבואי או אם היה חלום דמיוני מבלי נבואה. ועם היות שהרב המורה בפמ"א ח"ב כתב שיעקב הרגיש בעצמו שהיה החלום נבואה ממש ולכן אמר אכן יש י"י במקום הזה שהחליט המאמר שהיתה השגתו נבואית וחוז' מכבוד תורתו. כי הוא לא אמר על חלומו שהיה נבואה אלא אל המקום ההוא שהיה מושגח ומושפע ולא יתחייב מזה שיהיה חלום החולם שמה נבואי. ולכן נרחיק זה והנה בשמואל נאמר שטרם ידע את י"י וטרם יגלה אליו דבר י"י היה קורא אותו י"י והוא היה חושב שעלי קראו ולכן אין להרחיק שיהיה יעקב מספק בחלומו אם היה נבואי אם לא בהיותו בתחלת נבואתו ומפני זה נדר את נדרו ואמר אם יהיה אלדים עמדי.

רש"י הירש דברים פרק יח

(יג) רק מה' היינו שואלים דבר על עתידנו, אילו היתה ידיעת העתיד דרושה לאדם ה"תמים" כל עיקר. רק מה' היינו מבקשים הוראה על מעשינו ומחדלנו, אלמלא כבר נתן לנו ה' בתורתו את ההוראה על מעשינו ומחדלנו. אכן ה"תמים" מבטל את עצמו לה' בגורלו ובמעשיו ודעתו נתונה רק לתפקיד המוטל עליו בכל הווה, ואשר להצלחתו ולכל עתידו - הוא משליך את יהבו על ה'. במילוי חובתו הוא כבר השיג את המטרה העליונה של מעשיו ומחדליו; (טו) נביא מקרבך וגו', והובטחה ונידונה שליחות הנביאים, הרי נראה לנו שזו משמעות השליחות הזאת: תכלית הנביאים איננה למלא בישראל את מקום המעוננים והקוסמים של הגויים, שהרי עצם הצורך בתכלית זו כבר נשלל במאמר "תמים תהיה עם ה' אלהיך" (ראה רש"י לפסוק יד). חיינו, כל מעשינו ומחדלנו, כבר הוסדרו במלואם על ידי התורה ועל ידי המורים והשופטים שנקבעו בידי ה'. הנביא לא נשלח כדי שנשאל ממנו עצה על מעשינו או כדי שנבקש ממנו גילוי נסתרות; הוא לא בא לספק את רצון האדם להשיג ידיעה שנמנעה ממנו; ה' לא שלח את נביאו כדי שנשמע מפיו מה שאנחנו רוצים לדעת, אלא הנביא נשלח כדי לומר לנו את מה שה' רוצה שנדענו. הנביא איננו שלוחנו אלא הוא שליח ה', ולא נאמר בפסוק שלנו "אותו תשאלון" אלא אליו תשמעון. ה' משתמש בנביא לצורך הגשמת מטרותיו בנו.